

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ

Сахацька Тетяна Юріївна,

магістрантка спеціальності «Дошкільна освіта» Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка.

Машовець Марина Анатоліївна,

заступник директора Педагогічного інституту з навчальної роботи Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент.

Анотація. У статті розкриваються особливості пізнавального розвитку дітей в умовах упровадження проектної діяльності з використанням інформаційно-комунікативних технологій. Подається описання проекту «МОРЕ», робота за яким включає в себе пізнавальні відеоролики та комп'ютерні ігри пізнавального спрямування.

Ключові слова: пізнавальний розвиток, пізнавальна діяльність, пізнання, інформаційно-комунікативні технології, пізнавальний відеоролик, презентація, ІКТ-гра.

У законі «Про дошкільну освіту» (2001 р.) і Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні (2012 р.) визнається пріоритетна роль дошкільної освіти у формуванні особистості дитини. Дошкільний навчальний заклад має створити умови для повноцінного інтелектуального і духовного розвитку своїх вихованців.

Інтенсифікація сучасного життя, розвиток і впровадження нових технологій у різних сферах суспільства обумовили певні реформи в системі і змісті діяльності освітніх інститутів, у тому числі дошкільних навчальних закладів. Ці реформи пов'язані з раннім навчанням і ускладненням навчальних програм, що вимагає активізації пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку. Період від народження до 6 років — найважливіший етап у розвитку пізнавальних здібностей, формування здатності до постійного навчання і становлення особистості

Сучасні психолого-педагогічні дослідження у контексті проблеми пізнавального розвитку дітей дошкільного віку розкривають сутність пізнавальної активності (О. Кононко, С. Ладивір), її структуру — типи, види, компоненти, основні форми прояву, критерії, показники та рівні (С. Ладивір, М. Лісіна, Г. Люблінська, К. Крутій), індивідуальне зростання пізнавальної активності дітей (В. Кузьменко, С. Ладивір); обґрунтовані шляхи формування пізнавальної активності в навчанні, стимулювання пізнавального інтересу, (М. Матюшкін, О. Савченко). Суттєвий внесок у розвиток загальних підходів до проблеми пізнавального розвитку дітей дошкільного віку зроблений науковцями: Т. Бабунова, А. Бондаренко, В. Пермякова, М. Подд'яков, В. Венгер та ін.

Ефективність пізнавального розвитку дітей дошкільного віку об'єктивно залежить від цілеспрямовано організованого педагогічного процесу, що має науково-теоретичне обґрунтування і відповідне методичне забезпечення. Удосконалення змісту навчального матеріалу з використанням сучасних технологій підкреслюється в нормативних документах, зокрема, програмою виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина» (2013), актуалізує необхідність задоволення індивідуальних пізнавальних потреб дитини, використовуючи наразі різноманітні засоби на-

вчання. Удосконалення дидактичних засобів має відбуватися шляхом розширення й оновлення способів представлення інформації, її візуалізація.

Сучасний період розвитку суспільства характеризується сильним впливом на нього інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які проникають у всі сфери людської діяльності, забезпечують поширення інформаційних потоків у суспільстві й утворюють глобальний інформаційний простір. Невід'ємною і важливою частиною цих процесів є комп'ютеризація освіти. Зараз в Україні відбувається становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження у світовий інформаційно-освітній простір. Цей процес супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії і практиці, пов'язаними з внесенням коректив у зміст технологій навчання, які повинні бути адекватними сучасним технічним можливостям і сприяти гармонійному входженню дитини в інформаційне суспільство. Комп'ютерні технології покликані стати невід'ємною частиною цілісного освітнього процесу, значно підвищувати його ефективність. Тому рівень комп'ютеризації разом з кадровим і методичним забезпеченням навчального процесу є вирішальним показником оцінювання дієздатності не тільки сучасної школи, а й дошкільного закладу. Інформаційне середовище — засіб ефективної взаємодії учасників освітнього процесу: дітей, педагогів, батьків.

Водночас проблема розробки і використання нових способів подачі матеріалу в освітньому процесі ДНЗ залишається недостатньо розкритою. Актуальність і педагогічна значущість порушеної проблеми зумовили вибір теми дослідження.

Розумовий розвиток дитини виявляється в обсязі, характері та змісті знань, рівні розвитку психічних процесів (відчуттів, сприймання, запам'ятовування, уяви, мислення), пізнавальних здібностей, характері провідної діяльності. Про розвиток дитини свідчать: запитання, які вона ставить дорослим; судження, у яких виявляється її розуміння різних явищ, подій та їх причин; діяльності (малюнки, різноманітні вироби та ін.); зміст, форми ігор; характер спілкування з дорослими й однолітками; способи виконання завдань, розв'язань розумових задач.

Розвиток пізнавальної активності у дитини є обумовленим позицією дорослого. Уважне ставлення дорослих до пізнавальної потреби дітей, організація відповідних проблемних ситуацій, сприяє становленню впевненості дитини у своїх власних силах, а це зумовлює оптимальний розвиток її пізнавальної сфери, адже пізнавальна активність — це і потреба пізнання, й спонукувана нею пізнавальна діяльність.

Про те, чим дитина зацікавлена і якою є її прагнення пізнавати певні явища, свідчать чотири показники (за М. Годовіковою):

1) увага й особливий інтерес до предмета;

2) емоційне ставлення до нього (подив, замилування, нерозуміння, грайливість, стурбованість);

3) дії, спрямовані на краще розпізнавання будови предмета, розуміння його функціонального призначення. Загальна кількість таких дій — передусім їхнє розмаїття й зміна одних типів іншими, паузи, під час яких дитина розмірковує про цей предмет, свідчать про інтенсивність обстеження;

4) постійний потяг до предмета навіть тоді, коли його немає.

Сьогодні виграє той педагог, який не лише може дати базові знання дитині, а й спрямувати її на самостійне оволодіння ними. Для розвитку у дітей стійкого пізнавального інтересу педагог має докладати певних зусиль. Перед ним стоїть завдання: зробити заняття цікавим і насиченим інформацією, яка спонукала б дітей до активної пізнавальної діяльності. Тобто пропонуваній вихователем матеріал для пізнання має містити елементи надзвичайної, дивовижної, несподіваної інформації, такої, що викликає у дошкільників інтерес до освітнього процесу і допомагає створити позитивну емоційну атмосферу навчання. Такий підхід до організації освітнього процесу сприятиме розвитку розумових здібностей дітей. Адже саме здивування будить думку і веде до розуміння.

Тому використання ІКТ може бути ефективним засобом підвищення інтересу дітей до навчання. Інформатизація освіти — процес забезпечення сфери освіти методологією і практикою розробки й оптимального використання сучасних інформаційних технологій, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічних цілей розвитку, виховання і навчання. В умовах динамічно мінливого світу, постійного вдосконалення й ускладнення технологій інформатизації сфери освіти набуває фундаментального значення.

Процес інформатизації освіти, зокрема дошкільних навчальних закладів, ініціює: вдосконалення механізмів управління системою освіти, інформаційно-методичних матеріалів, а також комунікаційних мереж; удосконалення методології і стратегії відбору змісту, методів і організаційних форм розвитку, виховання, навчання; створення методичних систем навчання; здійснення інформаційно-навчальної, експериментально-дослідницької діяльності; створення і використання комп'ютерних тестів, діагностуючих методик контролю й оцінки рівня знань.

Проблема використання ІКТ у дошкільному навчальному закладі — досить нова і складна, що вимагає її вивчення й наукового обґрунтування. Серед укра-

їнських дослідників, що займаються вивченням мультимедійних технологій у процесі навчання дітей дошкільного віку — С. Іванова, Н. Кириченко, О. Корганова, Г. Лаврентєва та ін., натомість питанню формування ІКТ-компетенції майбутніх вихователів дошкільної ланки освіти уваги не приділялося.

Саме інформаційно-комунікативні технології забезпечують яскравість і несподіваність у поданні нового дітям. Саме ІКТ оживлюють для дітей космос, можуть показати життя людей різних історичних епох, показати недосяжні сприйняттю явища природи.

Для надання цілісної інформації про використання людиною водного простору для задоволення життєвих, естетичних, економічних та інших потреб: ознайомлення з морськими мешканцями, професіями людей, що працюють на морі та іншими галузями, пов'язаними з ним, ми розробили пізнавальний проект діяльності «Море». Особливістю цього проекту є те, що за допомогою ІКТ діти зможуть побачити рідкісні в природі явища, цікавих морських жителів та особливості їх існування, роботу моряків, рибалок, користь всього цього для людини, її вплив на природне середовище. Модель проекту включає в себе ознайомлення дітей з морськими мешканцями, морським транспортом, працею та відпочинком людей на морі, користю морського повітря і води, творами митців про красоти моря та можливостями збереження морських ресурсів, їх відновлення.

Презентація цього матеріалу відбувається за допомогою відеороликів і графічних зображень, які допомагають дітям роздивитись особливості морського простору зблизька і в деталях. Для закріплення вивченої інформації використовуються комп'ютерні ігри заданої тематики.

Наш проект включає в себе такі теми: «Океани та моря», «Риби», «Яким буває море?», «Екосистема», «Праця людей», «Відпочинок», «Художні твори», «Транспорт», «Рослинний світ» (рис. 1).

Проект включає в себе 6 великих тем, робота за якими більш тривала, адже вони мають ще й підтеми. Інші три теми є не менш важливими, але децю вужчими. Саме ці три теми «Океани та моря», «Яким буває море» та «Екосистема» будуть першими в реалізації проекту, адже розкривають дітям фундаментальні знання.

Кожна широка тема включає в себе роботу за підтемами. У свою чергу з кожної підтеми робота проходить в три етапи:

- ознайомлення дітей з предметом вивчення за допомогою пізнавальних відеороликів,
- більш детальне вивчення кожного елемента пізнання за допомогою пізнавальних презентацій,
- закріплення вивченого матеріалу за допомогою пізнавальних ІКТ-ігор.

Робота в такі три етапи є всеохоплюючою, дає змогу вихователям подати дітям повну інформацію в досить легкий для сприйняття спосіб. Дітям пізнавальна діяльність дається легко і цікаво, вони можуть детально вивчити кожен з об'єктів пізнання і, за необхідності, розширити межі вивченого новими темами.

Наприклад, робота за темою «Екосистема» проходить в такі етапи:

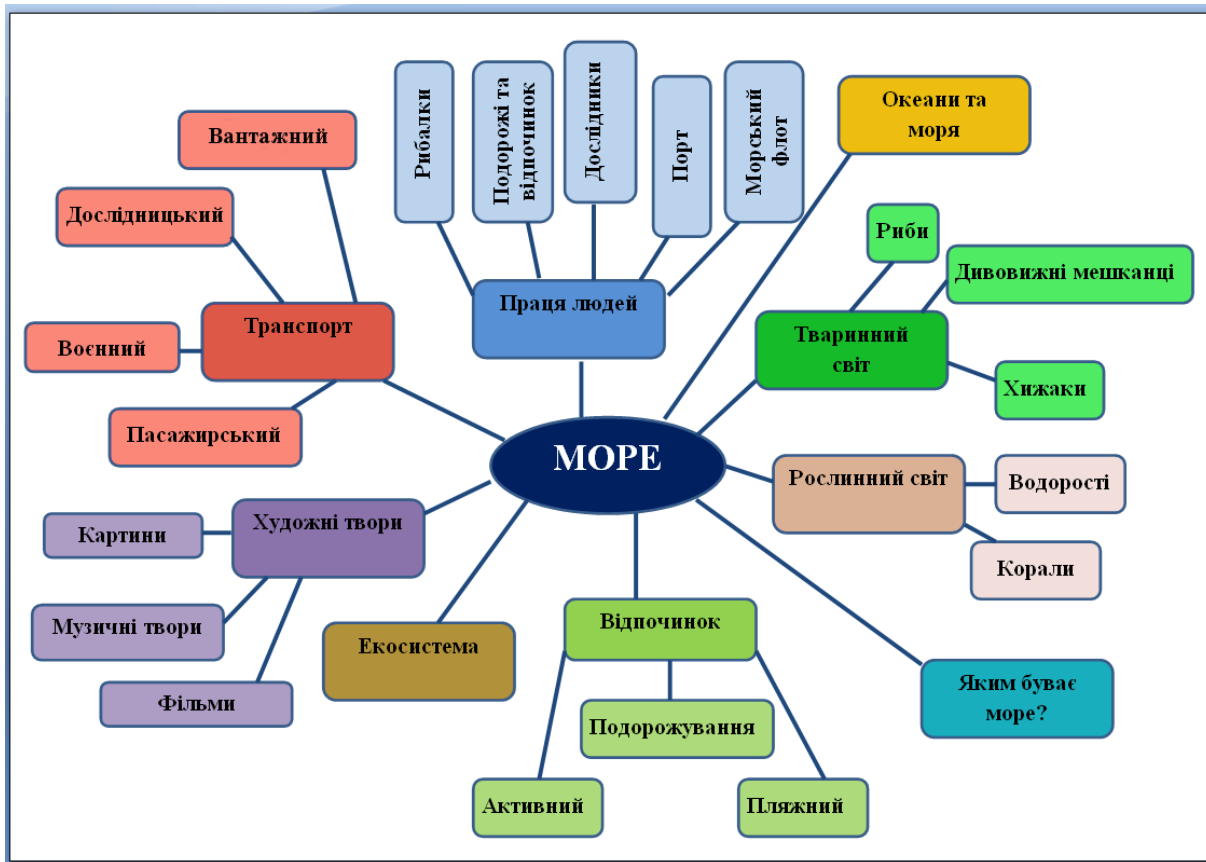

Рис. 1

- відео «Екосистема моря»;
- презентація «Вплив людини на екосистему моря»;
- гра «Шкідливо чи корисно?».

Перегляд відеоролика, де представлено порівняння чистого моря, прозорої води, живих та здорових мешканців моря та забрудненого людиною природного чудра з мертвою рибою, плаваючим сміттям. Перегляд такого відео не супроводжуються прямими коментарями педагога, ми даємо змогу дітям сформувану свою власну думку. Обговорення переглянутого проходить трохи пізніше, коли діти вже усвідомили, обдумали й обговорили один з одним його зміст. Вислухавши всі думки дітей, їх аргументи, педагог вносить корективи в сформовані версії причин та наслідків такої поведінки людей, пояснює всю загрозовість для нашої планети такого забруднення. Презентація «Вплив людини на екосистему моря» більш детально показує дітям, як люди забруднюють море, чим саме і чи можливо очистити водні глибини.

На цьому етапі педагог пропонує дітям пригадати, а чи залишають вони та їхні батьки за собою сміття після відпочинку, чи є їх внесок в очищення та збереження екосистеми нашої планети. Це дає поштовх до дуже цікавої бесіди з дітьми, яка покаже ступінь екологічної вихованості дітей та їхніх батьків. Діти відразу пригадали безліч історій, як хтось смітив, а вони допомагали прибирати.

Гра «Шкідливо чи корисно?» допомагає нам закріпити знання дітей про позитивний і негативний вплив дій людини на природу. Дитина повинна зрозуміти й обрати, що корисно для природних ресурсів, а що — вби-

вчо. Таку гру зручно використовувати для закріплення знань дітей з вивченої теми. Спостерігаючи за самостійним виконанням таких завдань, педагог може з легкістю побачити результат своєї роботи, спрямованої на формування екологічної компетентності дітей.

Для результативності проекту робота за ним має проводитись систематичною та з повноцінним використанням ІКТ. Деякі ігри призначені тільки для індивідуального виконання, а інші можна використовувати на колективних заняттях. Для закріплення і розширення знань дитина може вдома переглядати подібні відео. Для цього має бути цілеспрямована робота вихователя або вчителя. Педагог повинен повідомити батькам тему вивчення і джерела інформації тематичних пізнавальних відео та зображень з обраної теми для дітей і батьків з метою долучення до виховного і навчального процесу.

Необхідно проводити роботу з батьками щодо продовження поглибленого знайомства з темами вдома, під час перегляду мультфільмів та комп'ютерних ігор. Замінити в звичній відеотеці мультфільми на цікаві пізнавальні відео на морську тематику батьки експериментальної групи погодилися. Така ідея виникла, коли більшість батьків зауважили, що діти вдома просять подивитись не просто мультики, а цікаві фільми про життя морських мешканців чи про моряків. Згодом у батьків зібралась ціла фільмотека, якою вони діляться з педагогами та іншими батьками.

Робота за таким проектом досить тривала й перетинається з різними сферами діяльності дитини. Водночас цікаве подання інформації не втомлює дитину

від такого поглибленого вивчення однієї, хоч і широкій, теми. Впровадження в практику роботи дошкільних закладів таких проєктів з використання ІКТ зробить роботу педагогів більш цікавою, а пізнавальну діяльність дітей активною, спрямованою на формування різносторонньо освіченої особистості.

Висновок. За допомогою використання ІКТ дітям не лише цікаво подають нову інформацію, а й формують у них бажання більш детально вивчити ту чи іншу сторону даного питання, спонукають до самостійної пізнавальної діяльності. Розповідаючи про вплив людської діяльності на природу, ми формуємо у дітей підґрунтя для самостійних умовиводів щодо ставлення людей до природи, необхідності оберігати її і допомагати їй.

★ ★ ★

Сахацкая Т. Ю., Машовец М. А. Использование ИКТ при организации познавательной деятельности детей

Аннотация. В статье раскрываются особенности познавательного развития детей в условиях внедрения проектной деятельности с использованием информационно-коммуникативных технологий. Дается описание проекта «МОРЕ», работа за которым включает в себя познавательные видеоролики и компьютерные игры познавательного направления.

Ключевые слова: познавательное развитие, познавательная деятельность, информационно-коммуникационные технологии, познавательный видеоролик, презентация, ИКТ-игра.

★ ★ ★

УДК 007.51

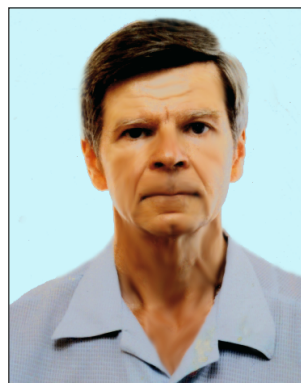
ВИКОРИСТАННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Волков Юрій Миколайович,

старший науковий співробітник Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем, volkov@irtc.org.ua.

Дудка Тетяна Миколаївна,

старший науковий співробітник Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем, кандидат фіз-мат. наук, tndd@ukr.net.

Анотація. Розглянуто електронні презентації з точки зору їх використання у навчальному процесі. Визначено види та форми навчальних презентацій, розглянуто формати їх представлення та визначено переваги їх використання.

Ключові слова: презентація, навчальна презентація, електронна презентація, інтерактивна презентація.

Сучасні комп'ютерні технології надають учителям і викладачам широкі можливості для створення навчальних матеріалів, зокрема навчальних презентацій. Навчальна презентація — електронний засіб навчання, який забезпечує наочність, ефективність сприйняття і засвоєння навчального матеріалу, інтерактивність та простий доступ. Навчальні презентації використовуються у школах, ВНЗ, під час підвищення кваліфікації та в корпоративному навчанні.

Виходячи із задач навчання, визначимо такі види навчальних презентацій:

- презентація-лекція — для супроводження лекції або під час викладання нового матеріалу;
- навчаюча — для відпрацювання навчального матеріалу самостійно;
- пізнавальна — для викладання пізнавального навчального матеріалу;
- прикладна — для створення роздаткового матеріалу у вигляді карток, схем, таблиць, графіків, діаграм тощо.

Залежно від форми представлення навчальної інформації можна визначити такі форми навчальних презентацій: план-конспект, доповідь, таблиця, схема-графік-діаграма, тест, слайд-шоу, вікторина.

План-конспект — презентація, яка містить основні візуальні складові традиційного заняття: назва, план, ключові поняття, домашнє завдання тощо. Ілюстративний ряд виконує, у даному випадку, допоміжну і незначну роль.

Презентація-довідь спрямована на традиційне викладення навчального матеріалу. У даному випадку ілюстративний ряд виконує ключову роль і спрямований на забезпечення ефективного сприйняття та засвоєння матеріалу.

Презентація-таблиця може використовуватися для систематизації й узагальнення певного навчального матеріалу. З цієї метою таблиця заповнюється поступово під час обговорення.

Схема-графік-діаграма — презентація спрямована на показ різних схем, графіків і діаграм, причому є можливість статичного показу і динамічної побудови за допомогою анімації.

Презентація-тест спрямована на перевірку рівня засвоєння навчального матеріалу. Процес тестування організується за допомогою відповідних гіперпосилань й анімації, а також, можливо, використання інтерактивних переходів.